

Πανεπιστήμιο των Πολιτών

Από τη θεωρία της απελευθερωτικής παιδαγωγικής στην πράξη.
Μαθήματα από τη φυλακή.

Αναγκαιότητα και βασικός σκοπός του εργαστηρίου

Δεν είναι βέβαιο ποιός είτε πρώτος τη φράση που αποδίδεται στον Β. Ουγκώ («Εκείνος που ανοίγει την πόρτα ενός σχολείου, κλείνει την πόρτα μίας φυλακής») αλλά δεν είναι τυχαίο ότι βρίσκει τόσο μεγάλη απήχηση. Από τη μία πλευρά ένας θεσμός που κανείς δε θα διανοείτο δημόσια να υποτιμήσει -το Σχολείο- καμάρει κάθε πολιτισμένης κοινωνίας. Κι από την άλλη το φόβητρό της. Η Φυλακή. Ένας κοινωνικός χώρος κλειστός, απωθημένος. Ένας κόσμος για τον οποίο πολλοί λένε: «Αφού δεν παραβήκαμε τον Νόμο, γιατί μας αφορά;».

Βασικός σκοπός των συναντήσεών μας είναι να διαπραγματευτούμε ερωτήσεις όπως αυτήν, με αφορμή εμπειρίες από τα σχολεία των φυλακών που μπορούν να μας κάνουν να ξανασκεφτούμε όχι μόνο τον ρόλο της εκπαίδευσης, αλλά, ίσως, και τον τρόπο που οργανώνεται η κοινωνία μας λίγο διαφορετικά. Τι (ξε)μαθαίνει κανείς, αλήθεια, διδάσκοντας στη φυλακή; Γιατί είναι τόσο δύσκολο να φανταστούμε μια κοινωνία χωρίς φυλακές; Ένα σχολείο χωρίς τιμωρία; Μια δασκάλα που περισσότερο απορεί, παρά γνωρίζει; Έναν δάσκαλο που χαίρεται κυρίως όταν τον αμφισβητούν; Μια τάξη που δε θέλει να βγει διάλειμμα; Μπορεί, τελικά, να εφαρμοστεί στην πράξη μια παιδαγωγική που να απελευθερώνει μέσα σε μία φυλακή ή μέσα σε ένα σχολείο όπου μας κυνηγάει ανελέητα ο χρόνος και ο βαθμός; Και αν ναι, πως;

Προσδοκώμενα αποτελέσματα για τους συμμετέχοντες

Με την ολοκλήρωση του προτεινόμενου κύκλου μαθημάτων οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες αναμένεται, μεταξύ άλλων:

- Να αναγνωρίσουν τις ιδιαιτερότητες ενός σχολείου που λειτουργεί μέσα σε μία φυλακή και κάποιες από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κρατούμενοι μαθητές
- Να συλλογιστούν πάνω στον ρόλο της τιμωρίας ως μέσου κοινωνικού ελέγχου, και ειδικότερα στις χρήσεις της στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής σχέσης
- Να αναπτύξουν κίνητρα και μεθόδους αναγνώρισης των βιογραφικών διαδρομών/εμπειριών των μαθητών τους και εμπλουτισμού του εκπαιδευτικού υλικού με βάση αυτές
- Να ενθαρρύνουν και να διαχειρίζονται χωρίς φόβο δύσκολες ερωτήσεις στο πλαίσιο ενός μαθήματος
- Να πειραματίζονται πιο ενεργά σε εκφραστικό επίπεδο (βλέμμα, στάση και γλώσσα του σώματος, παραγλωσσικά στοιχεία κλπ.)

Ομάδες στόχοι

(1) Εκπαιδευτικοί που εργάζονται ή ενδιαφέρονται να εργαστούν σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, δομές που υποδέχονται Ρομά και πρόσφυγες, σχολεία που λειτουργούν σε φυλακές και, γενικότερα, εκπαιδευτικές δομές κάθε βαθμίδας που αντιμετωπίζουν υψηλή μαθητική διαρροή. (2) Επαγγελματίες ή φοιτητές/φοιτήτριες που ασχολούνται με την εκπαίδευση, την ψυχική υγεία, την κοινωνική εργασία, τη νομική και, γενικότερα, επαγγελματίες που συνεργάζονται στενά με μέλη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Μέθοδος Διεξαγωγής

Θα γίνουν τρεις εκπαιδευτικές συναντήσεις. Δύο εξ αυτών θα γίνουν διά ζώσης και μία θα γίνει διαδικτυακά. Μεταξύ άλλων, οι συναντήσεις θα περιλαμβάνουν πολύ σύντομες εμπλουτισμένες εισηγήσεις, δομημένες συζητήσεις με αφορμή επιλεγμένα μικρά αποσπάσματα από ντοκιμαντέρ, προφορικές αφηγήσεις και έργα (πρώην) κρατουμένων, παιχνίδια ρόλων και εργασίες σε μικρές ομάδες.

Διάρκεια – Πιστοποιητικό:

Οι εκπαιδευτικές συναντήσεις διαρκούν 12 διδακτικές ώρες και οι συμμετέχοντες θα λάβουν πιστοποιητικό παρακολούθησης.

Τόπος Διεξαγωγής: Κέντρο Δια Δίου Μάθησης Δήμου Λαρισαίων

Κόστος Συμμετοχής: ΔΩΡΕΑΝ

Μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων: 25 άτομα

Βιογραφικό συντονίστριας

Η Αντιγόνη Ευστρατόγλου εκπονεί τριετή μεταδιδακτορική έρευνα στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, με αντικείμενο την εκπαίδευση των κρατουμένων. Είναι πτυχιούχος του τμήματος Θεατρικών Σπουδών (Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών) και του τμήματος Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού (Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών), με εξειδίκευση

στα Μέσα Επικοινωνίας. Από το ίδιο τμήμα έχει πάρει μεταπτυχιακό στην Πολιτιστική Διαχείριση & Επικοινωνία και διδακτορικό δίπλωμα (ως υπότροφος του ΙΚΥ). Παράλληλα έχει σπουδάσει φωνητική και υποκριτική στη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου και έχει απασχοληθεί επί δώδεκα χρόνια ως ηθοποιός και τραγουδίστρια.

Με την εκπαίδευση ασχολείται από το 2000. Έχει εργαστεί επί πενταετία ως υπεύθυνη θεατρικής αγωγής στην τυπική εκπαίδευση, ενώ τα τελευταία δώδεκα χρόνια απασχολείται αποκλειστικά στην εκπαίδευση ενηλίκων. Μεταξύ άλλων έχει διδάξει σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ Πειραιά ΤΤ, Πάντειο κ.α.), ενώ συνεργάζεται σταθερά με το ΙΚΥ ως εμπειρογνώμονας στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων, στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+. Στο πλαίσιο της επιμόρφωσής της στην εκπαίδευση ενηλίκων και ειδικότερα μελών ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, έχει ολοκληρώσει σύντομο πρόγραμμα μεταπτυχιακής επιμόρφωσης στη διδακτική μεθοδολογία από το ΕΑΠ (2017), πρόγραμμα του ΚΕΘΕΑ με αντικείμενο «Θεραπεία Απεξάρτησης και Εκπαίδευση» (2019), πρόγραμμα του 18 ΑΝΩ με αντικείμενο «Η τέχνη στις δομές ψυχικής υγείας: το παράδειγμα των προγραμμάτων απεξάρτησης» (2020) καθώς και σεμινάρια για την εκπαίδευση των κρατουμένων από το Δίκτυο για τον Πολιτισμό και την Εκπαίδευση στις φυλακές «Γεώργιος Ζουγανέλης» (2017-2020). Μέσω του τελευταίου αναλαμβάνει τα τελευταία χρόνια εκπαιδευτικές εκπαιδευτών.

Την περίοδο 2017-2022 δίδαξε στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας των φυλακών Κορυδαλλού (το κεντρικό σχολείο στις δικαστικές φυλακές και το παράρτημα στο νοσοκομείο κρατουμένων). Φέτος συνεργάζεται με το 2^ο ΣΔΕ Λάρισας και το ΣΔΕ Δομοκού, τόσο ως εκπαιδευτικός όσο και ως ερευνητρια.

Θεματικές ενότητες:

Κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών συναντήσεων θα αναπτυχθούν ενδεικτικά (και ανάλογα με τα ενδιαφέροντα της ομάδας) θέματα όπως τα παρακάτω:

1. Το (μεγάλο) πλαίσιο της φυλακής, το (μικρό) πλαίσιο του σχολείου και το «προφίλ» των κρατούμενων μαθητών. Η διδασκαλία στα σχολεία των φυλακών ως «αποπροσανατολιστικό δίλημμα».
2. Η σημασία του να αναγνωρίζουμε τους μαθητές μας. Ανταλλαγή προσωπικών εμπειριών με αφορμή επιλεγμένα αποσπάσματα από ντοκιμαντέρ και τεκμήρια ζωής.
3. Η σημασία του να ξεχνάμε αυτά που ξέρουμε από τα «βιβλία». Πώς μπορούμε να δούμε έργα που έχουμε διδάξει δεκάδες φορές με άλλα μάτια. Παράδειγμα από τη διδασκαλία της Αντιγόνης του Σοφοκλή.
4. Πώς να αναγνωρίζουμε τις αντιφάσεις ανάμεσα σε αυτό που διδάσκουμε και αυτό που ζουν οι μαθητές μας έξω από την τάξη. Πώς να μην κάνουμε «αντι-ηθικό μάθημα». Μια μικρή αφήγηση από τις πρώτες παραστάσεις του Augusto Boal.
5. Πρακτική εξάσκηση. Πώς διδάσκουμε; Η σημασία των σιωπών. Η σημασία των ανοιχτών ερωτήσεων. Η σημασία της γλώσσας του σώματος. Η παγίδα των τεχνικών.
6. Και τελικά, με ποιον απώτερο στόχο διδάσκουμε; Η τυραννία των μετρήσεων (π.χ. μείωση της υποτροπής) και η διδασκαλία που είναι ελεύθερος κανείς να την κάνει ό,τι θέλει. Ακόμα και να την πετάξει.